

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

Toronyórák

valamint palota- és épületi nagy órák berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar toronyóragyar
gőzerő berendezéssel.

Budapest, VII., Thököly-
ut 52. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület).

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett

mentőszekrények, kötszerek,
desinficiálószeresek, Creolin, Carbol,
mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Ser-
és és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugy-
szintén nagy választék mindenféle

gummiárukban, sérvkötőkben,

alamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világitással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon
„arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnyomatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
náink készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú
harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok
tetszésszerű rajz és változat összeállításával
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

LXXVII. zsoltár.

megemlékezem a régi napokról és az elmúlt esztendőről elmélkedem . . . így énekel a zsoltáríró. A nyomorúság idején azok a percek jutnak eszébe, amelyekben boldog volt. Boldog, mert akkor vele volt Istennek kegyelme, míg most éppen azért boldogtalan, mert elhagyatva bizonytalannak érzi sorsát.

De nem hagyja el azt az Isten, aki az ő Istenét is el nem hagyja. Ászáf is megbátorodik és az emlékezetből, a múltak boldogságából merít vigasztalást, az újra boldog jövőre nézve.

„Megemlékezem az Úrnak cselekedeteiről, sőt megemlékezem hajdani csodáidról“. „És elmélkedem minden cselekedetéről és tetteidről gondolkodom“.

S íme ezt tesszük mi is, ha az elmúlt esztendőre s abban a velünk történt eseményekre gondolunk.

Azokra a küzdelmekre, amelyek ismételve ránk szakadtak; azokra a megpróbáltatásokra, amikben újfent bő részünk volt; a megrendítő veszteségekre nézve, amelyek mindenfelől értek. Azokra a váratlan fordulatokra, amikre nem lehettünk elkészülve és a mostani napra, az esztendő utolsó napjára, melyet olyan sokan nem értek meg s melyre mi mégis által jutottunk.

Uram, a te kegyelmed volt velünk, hogy az élőknek földén megmaradhattunk, hogy nem fogyatkoztunk el az elfogyó idővel s hogy életkedvünk és erőnk el nem apadt és még mindig készek vagyunk tovább is küzdeni és még mindig képesek vagyunk egy jobb, boldogabb esztendőt reményelni.

„Óh Isten, a te úrad szentséges, kicsoda olyan nagy isten, mint az Isten?“

Mi pedig, óh Uram, haragnak és kárhozatnak edényei vagyunk, kik tégedet hitlenségünkkel, sok nagy bűneinkkel, szitkos átkos voltunkkal sokszor megbántottunk.

Méltók volnánk arra, hogy elhagyj bennünket, de hová lenne akkor a te nagy segedelmed és a te nagy hatalmad?

Megbátorodik azért a mi szívünk és a mi lelkünk. Nagy bizodalommal kiterjesztjük a mi kezeinket és itt az elmúlt év végén, az új esztendőnek küszöbén a te megtartásodat és segedelmedet kérjük. Szalá.

Ászáf.

Számadás az 1911. évről.

Mint a Poe Edgar hollója, úgy nyomakodik lelkünk az elmúlt 1911-ik évről árnyéka. Kezdtük nagy bizakodással és végezzük nagy töprengések között.

Oly sok kérdés nyugtató megoldását reméltük ez évtől és ezt a lesújtó választ kellett leggyakrabban hallanunk: sohasem.

Sohasem tud itt e földön egy életerős magyar állam megszületni, sohasem leszünk mi magyar református egyház képesek arra, hogy magunkat, egyházainkat és a magyarságot megújítsuk. De félre a kishitűséggel és lemondással. Meg kell ismernünk, hogy minden csak rajtunk és akaratlanságunkon múlott. Ott, ahol tudunk akarni, képesek vagyunk eredményeket is felmutatni.

Ilyen eredmények főleg a múlt évben az Országos Lelkészegyesület által felkarolt Kálvineum eszméje körül mutatkoztak.

Nagy dolog ami ennek megvalósítása érdekében történt. 500,000 koronát, félmilliót gyűjtött e célra a szegény református papság.

Megadóztatta magát, de ez még mind kevés. Képes volt érdeklődést, rokonszenvet kelteni iránta híveink s a másfelekezetiek körében. Ez már nem kicsinylendő dolog. Megmozdult ez ügyben maga a hivatalos egyház is. Valóságos csodaszámba megy.

Csak kitartás és hátor előretörésként kell tehát és ami felől apáink álmodoztak, amit mi is áhíttal és szent reménykedéssel terveztünk, meg fog valósulni. Debrecen 100,000-akat ad a D. E. M.-kének és más iskolai internátusi célokra. A Kálvineumra, a magyar református lelkészeknek is adni fog, csak úgy kérjenek tőle, hogy adhasson, és azok kérjék tőle, akinek szívesen ad. Debrecenben meg lesz a Kálvineum. Losoncon már akár hozzá is lehetne fogni az építkezéshez és Böszörményről sem kell elfelejtenni, ahol a segélyt legelőbb kínálták.

De nem kell ezt a dolgot bővebben magyarázni. Azok, akik a Kálvineum élén állnak és azok, akik a kerület elnöki székében ülnek, tudják, mit kell tenniük. Hát tegyék meg, ami megtehető, mindnyájunk elismerése fonjon koszorút homlokuk köré.

Koszorút teszünk elhunyt nagyjaink, kedveseink sírhalmára is. Őh ez az év sok bánatot és gyászt hozott reánk. Kidőlt a pálya felén, a dicsőség tetőpontján *Eröss Lajos*, a felejthetetlen barát, az egyházát, hazáját, a magyarságot, a haladást szerető nagy lélek. Meghalt a konvent

elnöke, az egyetemes református egyház legidősebb gondnoka, báró *Bánffy Dezső* és elhulltak jobb- és balfelől annyian soraink közül. A fájdalmak megsebeztek szíveinket s most, amidőn lelkünk előtt elvonulnak a kedves árnyak, újra érezzük a veszteséget. De felnézünk a magas égre és megbátorodunk; nincs semmi a földön állandó, még a gyász, a fájdalom is enyhül az idővel, egyedül az Isten kegyelme és jósága örök. Fényes örökkévalóság, a Te hajlékaidban pihennek ők s mi itt bújdosunk, hányattatunk továbbra is a küzdelmek és szenvedések földén.

Küzdelem az élet, az volt a miénk ez esztendőben is és az volt egyházunké, hazánké is.

Lelkészeink, tanítóink küzdöttek a kenyérért, a több fizetésért és minden biztatás és ígéret dacára sem jutottak hozzá. Pedig zörgöttünk mi is. Vezércikkeink jórésze ezzel a témával foglalkozott.

És megmozdult a közös protestáns bizottság is. Mindhiában, legalább eddig mindhiában. A Poe hollója azt mondaná: sohasem! Ez a sikertelenség a magyar református egyház csődje, mely hivatalos testületeinket másfelől is fenyegeti. Kerületi és egyházmegyei gyűlések, nagy egyházak presbiteriumai mind roskadoznak az elviselhetetlen teher alatt. Nagy, vaskos jegyzőkönyvek, roppant kiadási tételek beszélnek arról, hogy az egyház tovább e helyzetben nem maradhat. Ha marad, elvesznek hívei alatt és elvesz befolyása odafent.

Az állam most is utolsónak hagy minket, mert mindig várunk tőle s mert nincs politikai súlyunk többé. A vallásügyenlőségi szövetséget kellett volna hát megcsinálni. Egyházunknak az államtól való függetlenítésén kellett volna munkálkodni.

De mi még szorosabban kovácsoltuk az állam és egyházunk közötti kapcsolatot. Ilyen kapocs az adócsökkentési, közigazgatási segély, mely híveinket, espereseinket, püspökeinket államosította. És ilyen kapocs lesz a debreceni egyetem, melynek legnagyobb főiskolánk esik áldozatul.

Jól ismerem és látom ezt a helyzetet; a szabad egyház és szabad állam elvét vallom, de nem vagyok vezér. Ezért azt sürgetem én mégis, hogy azok, akik vezérek, vagy több részt és egyenlő elbánást követeljenek és a teljes államosítás eszméje mellé álljanak, vagy minden erejükkel az egyház függetlenségének visszanyerésére törekedjenek. Emberelejték meg magukat és ne legyenek kislelkűek. Lássák

meg, hogy az ingadozó, a habozó politika, a félrendszer szabályok mián szenvedünk. Itt az ideje, hogy jobbra vagy balra határozzanak s a határozat következtetéseit is levonják.

Így széthullunk, mint az omlott kéve s lassanként elapad vizünk. Falvainkból elköltözik, városainkban elromlik a nép s a kívándorlottakkal is csehül állunk.

Kanadában amiatt enyésznek el a magyar telepek, mert nincsenek magyar papjaik. Az Egyesült-Államokban pedig épen a lelkészek miatt gyűlölköznek. Tenni kellene valamit velök. Tenni a jövőben, mert ebben az elmúlt évben semmi nagyobb s kedvezőbb lépés nem történt.

De mégis. Az új theologiai tanterv megállapítása, a konvent által; a paróchiális körök presbiter választásáról alkotott szabályzat (a kerület által); a népiskolai rendtartás (a mi kerületünkre nézve); 80,000 koronás alapítvány a Kálvineumnak és a debreceni iskola tanárainak fizetésrendezése az 1897-iki alapon és a zsinati törvény alapján. Ez is valami. Azután arról is beszámolhatunk, hogy az elmúlt évben több nagyobb szabású munka jelent meg református lelkészeink, tanáraink és tanítóink tollából. Jánosi Zoltán, Szabolcska, Pokoly József, dr. Erdős József, lic. Rácz Kálmán, Varga Zsigmond nevei ne legyenek elfelejtve. Tanítóink közül Szabó Károly balatonfüredi tanító adott ki egy feltűnést keltő dolgozatot (Az írás-olvasási módszerek). Ez a fiatalabb gárda. Az öregebbek közül Szilády Áron neve és érdeme hozott legtöbb dicsőséget. Az Akadémia lelkesen ünnepelte őt, de ünnepeljük szívünk szerint mi is. Aminthogy ez az év maga is a nagy gyászok és ünnepélyes alkalmak éve volt.

Eltemettük Eröss Lajost, báró Bánffy Dezsőt, kiknek napjuk nem kél fel itt a földön soha többé. Résztvettünk az új püspöknek, dr. Baltazár Dezsőnek beiktatási ünnepén és egyakarattal, csaknem egyhangú választás után köszöntöttük vele a felkelő napot, a nagy alkotások és reformok korát, s köszöntjük itt őt újra elnöktársával gróf Degenfeld Józseffel együtt és kívánunk nekik. egyházunknak szerencsés kormánylatot s kettőjüket elválaszthatatlanoknak tekintjük. Az augusztus 15-iki ünneplő sokaság és az október 21-iki lelkes tüntető közönség érzelve is ez óhajtasba forrott össze. Ezek voltak ünnepnapjaink és még az Orle szeptember 18-iki nagygyűlése.

De ünnepeltünk máskor is, midőn külföldi

hitsorsosaink látogattak el hozzánk. Ez a látogatás, mely a világ presbiteri szövetség keleti osztályának tagjait hozta el hozzánk, sokáig feledhetetlen lesz előttünk. Úgy voltunk velök, mint a Magna Hungaria lakosai Julián szerzetessel és társaival. Julián csoda dolgokat beszélt nekik a négy folyamvidéki országról, IV. Béla királyról és a nyugati kulturáról, az új vallásról, a keresztyénségről.

Magna Hungaria lakói szeretettel fogadták és örömmel hallgatták a híreket. Az új, előrehaladottabb műveltségnek és vallásnak azonban nem lettek részeseivé. Elnyelte őket a néparadat, mely bennünket is körül örvényel. Semmivé tette őket a keleti nemtörődömség, mely bennünket is végromlással fenyeget. Elmultak örökre és az ő helyök nem ismeri őket soha többé.

Soha többé! Ez a hang kondul fülembe, midőn itt állok az ó esztendő végén és az új évnek küszöbén.

Soha többé, ez a végzetök azoknak, akiknek nincs is hitök, akik kényelemből vagy gyávaságból a küzdelmek elől félre állanak.

Soha többé, ez a jelszavuk azoknak, akik hibáikat beismerik, az Örökkévalót szíveikbe veszik és egy új élet vágyával szíveikben, megjobbulást fogadnak. Legyünk mi ez utóbbiak közül valók s ezzel végződjék számadásunk az 1911. évre.

dr. Ferenczy Gyula.

Elnöki megnyitó beszéd.

Elmondta: **F. Varga Lajos**, a bárándi lelkészi-kör Nagyrábén tartott értekezlete alkalmával.

Igen tisztelt s szeretett lelkésztársaim, barátaim!

Szívemnek vágya volt, hogy mielőtt a sebes szárnyakon tűnő idő magával ragadná az 1911-ik évet, egybehívjam lelkészi körünket értekezletre.

S midőn hívó szavaimnak engedve, szívesek voltatok ide fáradni, a legmelegebben köszöntelek benneteket.

Mióta Biharnagybajomban köri utolsó értekezletünkön együtt valánk, majdnem egy év röpillt el felettünk. Elmult az akkori zordon télies idő, elvirágzott a nyájas kikelet, oda az érlelő nyár, a lombhullajtó ősz s a télre siető szelek kísérték idáig benneteket.

S úgy érzem, hogy mint a természet ölen munkálkodó föld fiának, midőn így a kései őszi napokban már-már födele alászorul, megcsendül fülében a számadásra hívó szózat: adj számot sáfár a te sáfárságodról! Miként forgolódott az édes tavaszi napok

idején, miként verejtékeztél a nyár hő sugara alatt, s miként takarítgatál az őszi ködös-borongós óráiban? úgy minket is, ha visszagondolunk a megfutott időre, számadásra von lelkünk belső szózata: mit műveltetek a lepergett napok alatt? Hívek voltatok-e a rátok bizottakban, szántottatok-e új ugarat, vetettek-e tiszta, jó magvakat, hogy arathassatok, takaríthassatok áldásos gyümölcsöket?

A mi munkásságunk tere a lelkeknek mezeje. S én azt hiszem, hogy a nekünk adatott talantum mértéke szerint forgolódtunk hivatásunk mezején. Azt hiszem, nem igyekeztünk elásni ama kincset, melynek kamatoztatását reánk bízta a mi mennyei Urunk. Azt hiszem, nem szüntünk meg új és új barázdákat hasogatni azokba tiszta, nemes magvakat hintegetni, hogy teremjen némely 30, némely 60, némely 100 annyit.

Vajjon munkánk, fáradozásunk, vetéseink megtermik-e az óhajtott tiszta, nemes gyümölcsöket? Ez mielőttünk titok. Egy bizonyos előttünk csupán, az, hogy a mi tiszta, nemes, jó magvetésünk is ki van téve folyvást annak a veszedelemnek, hogy míg pihenőre hajtjuk fejünket, el-el jön ama gonosz s konkolyt hint a mi tiszta vetésünk közé. Nem egyszer fájó lélekkel tapasztalhattuk már, hogy amely tiszta búzát vetettünk, konkolytól lett elcsúfítva. S erre — fájdalom! — mi jórészt is mindig ellehetünk készülve; mert a világ fejedelme nem alszik s abban telik legnagyobb kedve, hogy a mi fenséges, mennyei idealismusért folytatott küzdelmeink sikerét minél kockázatosabbá tegye. Elveszítjük-e munkakedvünket? Lévegyük-e kezünket az ékeszárvaról? Távol legyen. A nap, a világosságot, fényt, meleget sugározató, termékenyítő nap, még sohasem maradt veszteg ágyasházában azért, mert mihelyt elpihent túl a nádas réten, tüstént elősont az éjszaka s fekete bakacsint terített nyomába a földre. Sőt nemde, szinte újult erővel kél föl s lép elő ágyasházából mindannyiszor s délceg vőlegényként indul új, meg új diadalának útjára. Hát mi se lankadjunk. A mi lelkünk világában a világnak ama világossága hinti, árasztja szüntelenül az új, meg új munkára sarkaló, új, meg új küzdelemre acélosító, termékenyítő sugarakat. Ő benne élve, ő vele fáradva, meg tudunk békélni még azzal a keserítő valósággal is, hogy konkolyossá lesz tiszta vetésünk. Nem fogunk türelmetlen, háborgó lélekkel nekí esni a konkolyt, hogy legott kitéphessük, mert netán vele együtt a tiszta búzát is kitépnők. Hagyni fogjuk, hogy nevedjenek együtt az aratás idejéig. Akkor a mennyei gazda aratói majd letakarítják együtt mindeniket s kiszedik a konkolyt és megégetik, a tiszta búzát pedig betakarítják a gazda csűrébe. Miénk legyen a zajtalan, szakadatlan munka továbbra is. Az áldást bizzuk annak egyedüli osztogatójára. Hiszen Isten mellett munkálkodó szolgálk vagyunk. S nem, aki plántál, sem aki öntöz valamit, hanem Isten az, aki előmenetelt ad. Az ő bölcsesége és hatalma örök biztosíték arra nézve, hogy: nem hátra megyünk, hanem előre haladunk. Dacára annak, hogy sokszor visszaesést látnak a mi gyarló szemeink.

Nem, nem! A világ szekere nem úgy indul el, hogy annak rúdját visszafordítsa valaha földi gyarlóság, bármily hatalom bíborában fényeljen is.

Hiszen idők folyamán megpróbálták már, nemde, egyesek és tömegek? S mi lett az eredmény? Az, hogy vakmerőségük újabb, meg újabb lökést adott a világ szekere előhaladásának.

Korunkban is vannak, — óh, sokan vannak, legalább lármájuk után ítélve — sokan vannak ily vakmerőségre vetemedők. Az örökkévaló tiszta sugárzásnak ama parányi férgé, mely bepillantani engedte őket a nagy természet kifürkészhetlen mysteriumaiba, gőgössé, elvakulttá tette őket; azt hiszik: mindent tudnak, mint maga az Isten, mindent megtehetnek, mint maga az Isten, mindent bölcsebben végezhetnek, mint maga az Isten. Pedig, ha közelebbről szemügyre veszi s megismeri az ember ezeket a természet filozófia sovány emlőjén fölseperedett hősdaliákat, egyebök sincs, csak nagy szájok és folyvást többre korgó telhetetlen gyomruk. Szédítően gyalázkodni tudó szájok folyvást csak a perverzítást magasztalja s szennyre, piszokra akarának építeni egy új társadalmat, holott a szennyből s piszokból elég egy csipetnyi, hogy undorítóvá tegye a legdúsabban megterített asztalt. De hisz ezek épp oly kevéssé válogatósak, mint a kiéhezett nyájkonda, mely rohanva-rohan a válura s falva-falán a legképtelenebb quodlibetet.

Ne essünk kétségbe fölöttük. Majd bekövetkezik ő náluk az a ma még hihetetlennek tetsző fordulat, mely a tékozló fiút visszavezette az édes atya hófehérre meszelt házába, az édes anya patyolattal terített s izletes étkektől párologó asztalához. Az evangéliumi világnézlet, a maga leszűrődött kristályosságával, örökre megfogja őrizni kívánatos voltát, épp úgy, mint a hamisítatlan tokaji asszú s a minden zagyvalékos ingredienciákkal zavargó löre sohasem lép nyomába barátszerzés erényével az élet vizének. S nekünk, akik elég sokszor kóstoltuk már mely édes az Ur! nem lehet magasztosabb hivatásunk, nem lehet szentebb törekvésünk, mint annak meggyőző erővel hirdetése, hogy nem adatott más név, mely által megtartathatunk, hanem csak az Ur Krisztus neve.

Persze ez alapelv őszinte vallása, az éltető, tápláló, termékenyítő kardinális igazság meggyőző hirdetése ismét szálka az ultra modern természetfilozofok szemében s nagykicsinylően tekintély imádóknak, obskurus maradiaknak titulálnak bennünket. Azt hiszem, nem alterál bennünket — legalább engem nem — az ő lekicsinylésre szánt titulusok. Hát igen: tekintély imádók vagyunk. Mert az, akit eként imádunk, valóban tekintély; fölötte áll minden nyomorult földiségnek s a piedesztált számára nem hunyász hizelgők serege ácsolta, hanem a benne lakozó mennyei, hódító erőnek, a mindeneket átölelő végtelen szeretetnek üdvözítő ereje teremtette.

Egyetlen igazi tekintély, akit nem zsoldos udvaroncok vesznek körül, hanem az áldozatok árán is önként hódolók milliói.

Tekintély imádók vagyunk! S én Istenem! Hát ők, akik oly perfid elbizakodottsággal igyekeznek lerombolni minden tekintélyt: nem tekintély imádók-e? Nem imádva-imádják-e poltron eszöket, édes önmagukat, a Nietzsche-féle táalentumokat, kiket önistenítésük az örültek házában végez ki; a nagy genieket, mint aminők Wilde Oszkár, akit undok világnézlete börtönbe visz; az aranybonyút, mely-

nek kedveért sikkasztanak; a festett világok erotikáját, meg mit tudom én miket is még, amiknek az említése csupán, gőzölgő kloákákat tár elénk. Tekintély imádók vagyunk, igaz; de legalább nem útszéli kórókat öleldecsünk, hanem gránit sziklát; ideálunk után nem a posványban turkálunk, hanem a csillagsátoros égbe szárnyalunk.

Valami különbség hát mégis csak van tekintély és tekintély között, amint hogy van különbség vallásos és vallásos világ nézetek között. Sajnos, napjaink hangadó, fölszines elemei ezt sem akarják tudni, meglátni, észrevenni s kellően méltatni. Valamelyik legújabbkori bölcs természetfilozóf — én bizony nem tartottam érdemesnek följegyezni a nevét — azt a tudományos kutatáson alapuló meggyőződését terjeszti most nagy ostentációval, hogy a vallás nem alkalmas az erkölcsös nevelésre. Állítását többek közt azzal a patentirozott históriával igyekszik elfogadhatóvá tenni, hogy egy francia vagy olasz ifjú nő meggyilkolta méhének magzatát és míg az ártatlan csecsemő agonizált, — saját valómása szerint, — térdre borulva imádkozott a bölcsőjénél, hogy az elszálló ártatlan lelket fogadja be Isten angyalai sorába. Nos, kell-e több argumentum? Ha kell, ott van — úgymond — az olasz briganti, aki még ma is, a huszadik században is, mikor gyilkolásra indul, előbb szűz Máriához könyörög, hogy tegye sikeressé bravuros tettét.

És a napi sajtó, mely az eféle bornirtságokat kedvtelve híreszteli urbi et orbi, nem bir azzal a mákszemnyi józansággal, amely megfelelő kritikát tudna mondani a neves (!) természetfilozóf bölcsességéről.

Hát persze hogy úgy van. Az a vallás, mely így neveli fiait és leányait, nem alkalmas, egy csöppet sem alkalmas, merőben képtelen tiszta, valódi erkölcsiségre nevelni. Hogy melyik az a vallás?... Ebben a körben nem kell azt nékem néven nevezni. Már a térdelve imádkozás, már a szűz anyához könyörgés stigmatizálja azt mi előttünk. De jó volna, ha lenne minékünk sajtó organumunk, amelyik éber figyelemmel kísérné a napi sajtó eféle bolond-gombáinak világra jövetelét és legott a születés pillanatában agyonfojtaná ezeket, csöppet sem skrupulizálva afőlött: sért-e, nem-e tetteivel valakit, vagy valakiket. Mert agyonhallgatva az eféléket, folyvást egy kalap alatt tartanak a fölszint látók és gondolkozók minden vallást s csak nő, egyre nő az igaz kristianismus elleni vak gyűlölet.

Sajátságos, hogy ennek a gyűlöletnek mennyi, de mennyi tápot nyújtott már a szűz Máriás vallás, és világhatalmi posztóját mégis szándékosan támogatják lucidusnak tartott elmék is. Ebben rejlik az oka annak, hogy napjainkban a tisztább látású és hevületű kultur-testületek hasztalan viaskodnak a felekezeti elfogultságot terjesztő kongregációk s más egyebek ellen. Azok az érdekszálak, melyekkel a társadalmi vezető köröket, fel a császári trónokig, magához fűzte a vatikanizmus s az a szívláz, fénylés, pompázás, mellyel a nervosus idegekre folyvást búvölten tud hatni s azok az ámitások, melyekkel üdvözítő igazságok gyanánt, álmokat tud varázsolni a nagy tömegek szemére: még soká, nagyon soká erős és kitartó harcra kényszerítik a Pétereket és Pálokat.

Minden kicsinységünk mellett is fölemelően hat-

hat reánk annak a tudata és érzése, hogy mi ama Péterek és Pálok Krisztus iránti forró szerelmével lobogtatjuk, hordozzuk a tiszta világosodás fákláját s emberi nemünk nevelésében azok nyomdokait követjük, akiket mennyei hívó szózat serkentett, buzditott, hevített, lelkesített folyvást — excelsior!

Hátha még e szózat követésében nem nehezülne ránk nyomasztólag az a szűkös anyagi helyzet, amely kulturális életszükségeink kielégítését mindinkább problematikussá teszi. Mert az bizonyos, hogy népnevelési intézményeink, iskoláink, azokkal az anyagi eszközökkel, mikkel református egyházunk rendelkezik, ma már nem fejleszthetők. S az állam, mint legfőbb kulturtényező, tud ugyan követeléseket támasztani velünk szemben; de vezető államférfiainkban nincs arra való érzék, hogy a követelések arányában támogatásra szorult gyarló állapotunkat belássák.

Kit ne keserítene közülünk az a fiskális zsugoriság, melyet az 1908. évi XLVI. t.-c. végrehajtása folyamán kell vala tapasztalnunk? Nem példátlan lelketlenség-e az, hogy midőn az idézett törvénycikk kodifikálásával segíteni akart törvényhozásunk az iskolafentartó testületeken, azon egyházainktól, amelyek korábban, mint az atyáskodni akaró állam, segedelmére siettek éppen a több gyermekes szegény családfentartóknak, életbeléptették az ingyen iskolázást, végkép megvonta minden támogatását? S nem bántó, nem elkésztető-e az, hogy azt is, ahol meg van a törvényszerű jogigény a támogatás követelésére, a miniszteri rabulisztikus „utasítás” mellett még azt a segedelmet sem lehet kicsikarni, amire okmányokkal kimutathatóan megvan a jogigény? S egyszerűen azért, mert azt az okmányt nem „Javaldalmi jegyzőkönyv”-nek, hanem *dijlevélnek* hívják?

Nem akarok bántani senkit, ne essék hát zokon senkinek, ha jelzem, hogy mennyi, de mennyi bántó keserűségtől megmenekedhettünk volna mi gregárius papok, s mily előnyös lett volna iskolafentartó egyházainkra, ha egyházi vezető embereink éberebbek lettek volna az 1908. évi XLVI. t.-c. meghozatala idejében s végrehajtása körül! Az 1848. évi XX. t.-c. rendelkezése alapján, lett volna talán néminemű beleszólási joguk e törvénycikk kodifikálásába. S akkor — úgy hiszem, — nem születik meg a hirhedt szerzetesi paragrafus, és nem maradunk magunkra a mi perifériális tájékozatlanságunkkal, midőn a törvény végrehajtásával örökünkbe törtek a miniszterialis kis és nagy potentatok, tanfelügyelők és osztálytanácsosok.

És itt, engedelmet kérek, ha szóba hozom a mi egyetemi ügyünket is. Nem szándékozom én keserű csöppeket vegyíteni abba az örömpohárba, melyet a kilátásba helyezett egyetem létesülése fölötti mámor adott sokak kezébe. Szép lesz, gyönyörű lesz, ha a mi kálvinista Rómánk is egyetemi város lesz valahára. Szeretem Debrecen, mint a dajkáló édes anyámat. Szívem szerint örülök emelkedésének, virágzásának, fejlődésének. S bár fájlalom, hogy ősi szent kollégiumunk elolvad az egyetem fényétől, hiszem, remélem, hogy a kálvinista tiszta ős jellem nem vész ki Debrecen puritán falai közül. De — megvallom — nem bírok, nem tudok az egyetemnek annyira, oly zavartalanul örülni, mint sokan örülnek. Ennek egyszerű oka pedig az, hogy alapvető kultur-

intézményeink, népiskoláink nyomorognak, kegyelem-morzsan tengődnek. Föl-fölvetődik hát előttem a kérdés: ugyan mit fogunk nyerni, ha egyetemi felsőbb oktatásunk lesz, nagy, súlyos áldozatok árán, népiskoláink pedig a sanyarúság számum-szele által fojtogattatnak? Lesz egyetemünk, de egyházaink hova-tovább egyre aggasztóbban roskadoznak elemi iskoláink fentartása alatt!

Kell egyetem, szükségünk van reá; de kellenének ám előbb virágzó, életképes elemi iskolák. Azok a milliókat elnyelő magasabb kulturintézetek s azok a fillérnyi támogatást is csak alig kierőszakolható alsóbb fokú, elemi népiskolák, ne vétessék csúfondároskodásképpen, ha a magyar közmondást juttatják eszembe: „fenn az ernyő, nincsen kas”.

Tisztelt lelkészi kör! Lehet, hogy az a hang, amelyet itt megszólaltattam, csak az egyszerű, völgyben legeltető pásztor hangja. Talán, ha hegyes fensíkon éldegnék, én is más hangú sípot vagy pláne kürtöt fúvnék, n.esszebb látnék, más dalt zengenék. De hát kárhoztathat-e bárki is, ha — mivelhogy nincs kürtöm, — csak fűzfasípot fúvok. „Nem adhatok mást, mint mi lényegem”, — mondja Madách Lucifere.

S összes, itt feltárt gondolataimnak, ha van némi becsük, azt csak az adhatja meg, hogy legsajátabb tulajdonaim.

Még egyszer szívem teljes melegével, őszinte, tiszta szeretettel üdvözölve benneteket: körü értekezletünket megnyitom.

Gelléri Szabó János életrajza.

Írta: **dr. Antal Géza.**

(Folytatás.)

Mintha csak halhatatlan Jókaink Új földesurában olvasnók azt a jelenetet, mikor Brauhausel és Mikucsek urak Kampós Istvánt akarják konspiráción fogni. Még annyiban is talál a hasonlóság, hogy mint az Új földesúr-ban, úgy itt is a feljelentő egy nála alkalmazott züllött ügyvédjelölt volt.

A magán ügyvédi gyakorlatot 1869-ben a kir. ügyek igazgatóságával cserélte fel. Ráth Károly után ugyanis ő neveztetett ki a kir. ügyek igazgatójává. Itt állandóan 16—18 emberrel dolgozott. 1871-ben, mivel Horváth Boldizsár igazságügy-miniszter tárcájától megvált és más alatt szolgálni nem akart, Bittó István min. elnöknél, kivel állandóan személyes jó viszonyban volt, bejelentette lemondását azzal a határozott kijelentéssel, hogy sem rangemlést, sem kitüntetést, sem nyugdíjat nem fogad el.

Az esküdt bíróságok megalakításában tevékeny részt vett és mint ügyvéd nagyhatású beszédeket tartott, melyekről mindazok, akik hallották, a legnagyobb elragadtatás hangján szóltak.

Ezidőre esik tevékenyebb részvétele a főváros ügyeiben. Pest város bizottsági tagjává 1867-ben lett Deák Ferenc, Steiger Gyula, Kléh István, Mattyus Arisztid, Busbach Péter, Sárkány József, Radocca Jánossal egyetemben. Ezekkel együtt tagja volt annak a fontos szervező bizottságnak, mely

1872-ben Pestet, Budát és Ó-Budát Budapestté szervezte, a 3 város egyesülésének alapját kidolgozta. Gelléri Szabó János ettől fogva évtizedeken át állandóan bizottsági tagja volt a fővárosnak és különösen jogi kérdésekben mindig nagy figyelem között hallatta szavát. Közgyűléseken ritkábban szólott, de bizottságokban részint mint bizottsági tag, részint mint a bizottság elnöke igen jelentékeny szerepet játszott.

Politikával, mint a törvényhozásnak tagja, bár a képviselői mandátumot ismételen felajánlották neki, nem foglalkozott. Szívvel-lélekkel a 67-es kiegyezés híve volt ő is, mint annyi más, ki a 48-iki szabadságharcot fegyverrel küzdötte végig. A politikai élet vezető embereivel való összeköttetése révén azonban állandó érdeklődést tanúsított a politika kérdései iránt és ez az érdeklődés egész haláláig kísérté még akkor is, amikor már köztevékenységének minden ágáróllemondott. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület, hazánk e legrégebb és leghatalmasabb pénzintézete 1688-ban választmányi tagjai soraiba választotta és mint ilyen működött 8 éven keresztül 1876-ig. Mivel az 1875-ki kereskedelemügyi törvény nevezett pénzintézetnél a szervezet módosítását tette szükségessé, az egész belső szervezet átalakított és Gelléri Szabó János felügyelő tag lett és mint ilyen 1876—79-ig működött. 1879-ben az intézet igazgatóságába választotta és igazgatósági tag maradt 1891-ig, amikor visszalépett az igazgatóságtól és az intézettel ettől fogva csak úgy tartotta fenn összeköttetését, hogy összes értékeit, sőt végrendeletét is a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél helyezte el.

Egyházi közjótékonyági és társadalmi téren is élénk szerepet játszott Gelléri Szabó János. A budapesti református egyháztanácsnak régtől fogva tagja, a dunántúli református egyházkerületnek pedig 1898-tól fogva tanácsbírája volt. Egyházi ügyek iránt állandóan érdeklődött, nemcsak theol. neveltetése, hanem bennső buzgóság révén is. Családjában általában meg volt az egyházhoz és a valláshoz való ragaszkodás és az egyház céljainak a lehetőség szerint való támogatása. Nagybátyja Gelléri Szabó Mihály kereskedő, majd annak özvegye 1807—49-ig minden évben be van jegyezve a komáromi református egyház egyházi számadásába, mint aki Isten dicsőségére 5, 10, 15 frtot adományozott. Bátyja, mint említettük, pap volt. Ő maga is végzett lelkész funkciókat és még később, mikor már tisztán a jogi pályán működött, a rokonok és ismerősök szűk társaságában szívesen imádkozott és tartott több kisebb vallásos előadásokat. Maga pedig otthonában egész haláláig naponként imádkozott.

Vallásos érzéséből fakadott jótékonyága, mellyel elsősorban családjá, de azután az emberbaráti célok támogatására már életében is sokat áldozott. Tanulók segélyezése, szegények gyámolítása és az emberbaráti intézmények előmozdítása szívének már életében kedves gondját képezték. Részt vett az önkéntes mentő-egyesület megalakításában és annak 1887—1904. alelnöke volt és céljait időnként jelentékeny adományokkal mozdította elő. Elnöke volt az V. kerületben a kisdud-óvó egyesületnek.

Társadalmi téren úgy a kulturális, mint a társas élet előmozdítására szolgáló intézmények meleg pártfogóra találtak benne. Tagja volt a szépművészet és

kultúra szolgálatában álló különböző egyesületeknek és különösen egyik létrehozója és fenntartója, hosszú időn keresztül alelnöke, majd Szabó József halála után elnöke az 1866-ban megalakult Pesti Állatkerti Részvénytársaságnak, mely 71-ben Állat- és Növényhonosító Társasággá alakult át.

A társas életet nagyon szerette. A Lipótvárosi kaszinóban, melynek alelnöke volt, régebben rendszeresen naponként megjelent és Ráth Károllyal és Mogyoródy barátjával alkotott kártyapártiból, ha Budapesten volt, alig hiányzott. Amily szívesen játszott ily meghitt baráti körben, ép annyira gyűlölte a kockázatos játékot és mikor egyszer Montekarlóból vissza térve egyik pesti ismerőse azt a tréfás kérdést intézte hozzá, hogy játszott-e? magát a kérdést is a legnagyobb méltatlankodással utasította vissza. A baráti köröket nagyon szerette. Állásánál és műveltségénél fogva az ország legelőkelőbb férfiival állott ismeretségben, vagy éppen belső barátságban. Barátai közül megemlíthetjük: Ráth Károlyt, Türr István tábornokot, ki őt olaszországi útja alkalmával rendkívül meleg szeretettel fogadta, Szabó Miklós, Degre Alajos, Szilágyi Dezső, Mogyoródy olasz ezredes, Rupp Zsigmond, Mattuska Péter, Mattuska István, Szentivány József, Jeszenszky Danó, Szentgyörgyi Tasziló, Beöthy Zsigmond, Darányi Ignác, Tóth Lőrinc, Jókai Mór, Papp Gábor, báró Dániel Ernő, Gaizagó Salamon, Lukács György államtitkár, Karap Ferenc, Zsitvay Leó, báró Podmaniczky Frigyes, Bíró Zsigmond és mások. Szűkebb baráti körben szeretett eltréfálkozni és szellemes előadásával épúgy lebilincselte a társaságot, mint ahogyan elragadta dalával, ha lágú hangjával rákezdett egy-egy bús magyar nótára.

Sokat tett a hazai fürdő-ügy felvirágoztatására. Koritnicát Szentivány Józseffel és Hajós Józseffel együtt a 70-es évek elején megvásárolták és az akkor még jelentéktelen kis fürdőt a virágzásnak magas fokára emelték. Gelléri Szabó János 35 ízben volt Koritnicán; utoljára közvetlen halála előtt néhány hónappal, mintha csak búcsút akart volna venni kedvenc fürdőjétől. A fürdőéletben Koritnicán egész a legutolsó időkig vezető szerepet játszott, úgy, hogy az Anna bálókora a táncot Gelléri Szabó János nyitotta meg még 80 éves korában is. Élete utolsó másfél évtizedében más fürdőhelyeket is felkeresett és különösen a téli időszakban nagy előszeretettel utazott a délvídekre. Balatonfüred, Szliács, majd a külföldi fürdőhelyek közül Reichenhall Gastein, Wiesbaden, Abbazia, Riviera voltak az általa meglátogatott helyek. Az utolsó években talán már alig tartózkodott Budapesten és csak május, június, szeptember és október hónapokban lehetett őt a fővárosban találni, hol napjait a Városligetben, vagy a Margitszigeten való sétára használta fel, míg korábban főleg a budai királyi kert volt kedvenc sétahelye.

A külföldet nemcsak élete utolsó éveiben és a fürdőhelyeket látogatta meg, de korábban beutazta az összes művelt nyugati országokat. Bejárta Német-, Francia-, Olasz-, Angolország nagyobb városait és itt nemcsak a Baedeker útikönyvében látható nevezetességeket szemlélte meg, de igyekezett behatolni a nyugati országok politikai és társadalmi viszonyainak ismeretébe is. Külföld nagy államférfiai iránt

nagy tisztelettel viseltetett és szívesen hivatkozott példájukra beszélgetés közben.

Szikár természetű, középmagasságú ember volt, rendkívül szívós életerővel, melyet bölcs életmódja igen jól konzervált. Két ízben volt súlyosabb beteg. Egyszer a 73-iki kolerajárvány alkalmával, amikor semmi szín alatt nem engedte magát kórházba vitetni és másodszor mintegy 5 évvel halála előtt, amikor a 85 éves aggastyánt tüdőlob érte, melynek leküzdését orvosainak önfeláldozó gondja és szívós életerejének köszönhette. E betegség azonban megtörte őt. Úgy, hogy az azelőtt még könnyen mozgó koros férfiú a betegség után megtört aggastyán lett. Erőinek hanyatlását érezve lemondott minden viselt tisztéről az egyháziak kivételével, de a közpályától való megválás fájdalmát enyhítette a legfelsőbb elismerés, mely 1904-ben lett osztályrészesevé és mellyel a királyi kegy a közszolgálatban nagy érdemeket szerzett férfiú nagy munkásságát tüntette ki.

1908 nyarán még elég jól érezte magát. Meglátogatta kedvenc fürdőhelyét Koritnicát, majd szept. elején Nógrád megyében Losoncon és emellett Galábocson volt és reménykedően tekintett az abbáziai téli szezon elé. Ez a remény azonban nem teljesült. Abbáziában az aggkori gyengeség párosulva hűlésből eredő betegséggel, legyőzték az addig szívósnak bizonyult szervezet ellenállását és november 24-én haldokolva hozták haza Budapestre lakására. Itt érte utol november 26-án a halál, hogy visszaadja a földnek azt, ami a földből lett, lelkét pedig átvezesse a halhatatlanságba.

(Folyt. köv.)

Pótlás a nagygerezdsdi egyezséghez.

A gerezdsdi egyezség szabályozza a református és ág. hitv. evangélikus hívektől alakított közös protestáns egyházak sorsát. Úgy kell lenni, hogy ennek az egyezségnek pontjai nem kimerítők, emiatt aztán a torzsalkodások a csatlakozott egyházakban meglehetősen napirenden vannak. Ennek elejét akarja venni az a javaslat, melyet Sztehló Kornél, a közös protestáns bíróság egyik tagja készített s amely így hangzik:

Pótegyezség a nagygerezdsdi egyezség kiegészítése tárgyában.

1. §. A nagygerezdsdi egyezségben szabályozott jogviszonyokból eredő és ezen szabályok alkalmazásánál előforduló közigazgatási és törvénykezési vitás kérdések legfőbb fokon való elintézése közös törvényszék elé utaltatik.

2. §. Ezen közös törvényszék kizárólag mint felelővíteli bíróság működik. Ítélete a ténykérdésekre és jogkérdésekre egyaránt kiterjed.

3. §. A közös törvényszék bírái hat évre választatnak, még pedig két egyházi és két világi, tehát összesen négy bírót az ev. reformátusok konventje, ugyancsak ennyi és ily minőségű bírót pedig az ág. hitv. ev. egyetemes konventje választ.

A közös törvényszék elnökei a prot. közös bizottság mindenkori elnökei. Ezek felváltva elnökölnek egy-egy év tartamára. Mindegyik főhatóság a közös törvényszék mellé szintén hat évre egy-egy jegyzőt

is választ, akik szavazati joggal nem bírnak. A jegyzők esetről-esetre az elnök által az ügyek előadásával megbizhatók.

4. §. A közös főtörvényszék, az elnökét hozzászámítva, hét bíróból és egy jegyzőből álló tanácsban intézkedik. A bírák felerészben az ev. református, másik felerészben az ág. hitv. evang. bírákból hívandók be. A megjelenésben akadályozott bíró helyébe csakis saját egyházából való bíró hívható be. Ezen korlátozás a jegyzőre ki nem terjed.

5. §. A közös főtörvényszék hatáskörét maga állapítja meg. Ha valamely ügyet, mint nem saját hatáskörébe tartozót elutasít, akkor megállapítja egyúttal azon főhatóság illetékességét, amely az ügy elintézésére hivatott lesz és az iratokat ezen főhatósághoz átteszi. A főhatóságokra nézve ezen illetékesség-megállapítás kötelező.

6. §. A közös főtörvényszékhez csak azon ügyek felebbezhetők, amelyekben a két prot. egyház valamely kerületi gyűlése, vagy kerületi törvényszéke már határozott.

A nagygyerezsdi egyezés 5. §-ának utolsó bekezdése szerint alakult bizottság határozatai ellen felebbezésnek van helye a közös főtörvényszékhez.

7. §. A két testvéregyház legfőbb hatóságai (konvent és egyetemes gyűlés és ezek törvényszékei) a nagygyerezsdi egyezés tárgyát képező ügyek felülbírálatába nem bocsátkozhatnak. Amennyiben ily ügyek hozzájuk felebbeztetnek, azokat a közös főtörvényszékhez teszik át. A közös főtörvényszék külön panaszra jogosítva van az egyetemes konvent és egyetemes gyűlés és az egyetemes törvényszékek határozatait és ítéleteit megsemmisíteni, ha azok saját döntése szerint a közös főtörvényszék hatáskörébe tartoznak.

8. §. A közös főtörvényszék elnöke a hozzáérkezett ügyeket átvizsgálja, esetleg az általa kijelölt előadóval átvizsgáltatja és ha azt tapasztalja, hogy az iratok kellően felszerelve nincsenek, mindenekelőtt a hiányzó iratok beszerzése iránt intézkedik.

9. §. Ha az elnök az ügyet előadásra érettnak találja, az ügy szóbeli tárgyalására határnapot tűz, amelyre a 4. §. szerint alakult bíróság tagjai, a jegyző és az érdekelt felek, illetve azok képviselői meghívandók. A felek jogosítva vannak a tárgyaláson magukat ügyvéd által képviseltetni. Elmaradásuk az ügy előadását és az ítélethezatalt meg nem akadályozza.

10. §. A szóbeli tárgyaláson az elnöktől megbízott előadó szóval ismerteti az ügyet.

Az előadás befejezése után a megjelent ügyfelek, illetve azok képviselői egy-egy felszólalásban észrevételeiket megtehetik, mindegyik fél csak egyszer szólalhat fel.

11. §. Az ügy előadása és az esetleges felszólalások megtörténte után a bíróság tanácskozássra visszavonul és lehetőleg nyomban meghozza az ítéletet, amely, ha az érdekelt feleknek csak egyike is jelen van, nyílt ülésben kihirdethető.

Ha a főtörvényszék a bizonyítás kiegészítését tartja szükségesnek, az ítélet meghozatala előtt a bizonyításfelvételt elrendeli és annak foganatosítására az első fokban eljáró hatóságot (törvényszéket) utasítja.

A bizonyítás kiegészítése után újból szóbeli tárgyalás tartandó.

12. §. Az ítélet az érdekelt feleknek 15 nap alatt írásban kézbesítendő és mindkét testvéregyház főhatóságával közlendő.

A szóbeli eljárásból folyó intézkedések bővebb indokolásra nem szorulnak.

13. §. A közös főtörvényszék ítélete ellen nincs helye jogorvoslatnak. Perújításnak új bizonyítékok alapján csupán fegyelmi ügyekben van helye. Egyéb ügyekben újrafelvétel kérhető, de csak abban az esetben, ha az ügy eldöntése óta a viszonyok lényegesen változtak.

14. §. A főtörvényszék állapítja meg a felebbvitel költségeit és azokban a vesztes felet elmarasztalja.

A perköltségek közé tartoznak a bíróság tagjainak napidíjai és utazási költségei és a netaláni ügyvédi képviselő költségei.

15. §. Az ítélet végrehajtásáról az elmarasztalt fél főhatósága köteles gondoskodni.

Legcélszerűbbnek látszik az ítélet végrehajtását arra a főhatóságra bízni, amelynek hívei elmarasztaltak. Idegen hatóság beavatkozása kétségtelenül nagy visszalettszést szülne.

IRODALOM.

Egyházi beszédek. Irta lic. Rác Kálmán pápai kollégiumi tanár. Pápa, 1910. Bolti ára kötve 4.80 K.

Meglehetős parlagos mezőn szedett virágot a pápai kollégium nagyszorgalmú tudós tanára, midőn az ifjúság előtt tartott mintegy félszáz beszédéből 20-at közrebocsátott; azt is mondhatnánk a stílus kedvéért, hogy koszorúba kötött, ha a fellengősség és színes irány olyan távol nem állana a buzgó vallás-tanár és szerző lelkétől. Ez pedig hol érdem, hol hiba. Itt, szerintünk, hiba. Az ifjúság nem veszi be a szószékről a komoly száraz beszédet, neki a szívére és nem az értelmére lehet elsősorban hatni. A tudós meghatározások előtte unalmasak s az efféle hittani grammatikálék, hogy „*az ima tehát érzelmeinknek Isten előtt a beszéd segélyével való feltárása*“, hogy „*az ima által ki akarjuk nyilvánítani Istentől való függésünket*“ stb. az ifjakat meglehetősen hidegen hagyják. Ezeket a kliséket már ismerik a vallástani órákról, a rettenetes száraz és irgalmatlan rossz kézikönyvekből, amiket jólélekkel félre kellene tenni, annyira nem alkalmasak a vallásos érzelmek kifejtésére és felkeltésére. A Rác Kálmán egyházi beszédeinek az a legfőbb hibája, hogy inkább a vallástanár, mint a lelkész szól bennök. Ha azonban rendes gyülekezeti beszédek gyanánt olvassuk és vesszük őket, mindjárt kedvezőbb a kép. A szerző tud alkalmas témát s ahhoz találó szöveget választani és tudja beszédeit helyesen felosztani. A tárgyaláskor azonban már nem látja maga előtt mindig világosan a célt, amit a felosztásnál kitűzött. Mindig helyes és okos dolgokat mond ugyan, de nem mindig a maga helyén. Legtöbb érdeme a lic. Rác beszédeinek, mint ifjúság előtt tartott predikációknak: az okos tárgy válasz'ás. Egy sincs ezek között a beszédek

között, melyek tárgya kivető volna és idegen lehetne az ifjúság lelkétől. A szerző kitűnő diagnózista s ez az, amit még konstatálni kívánunk, midőn ezt a kötetet lelkészeink figyelmébe ajánljuk.

— **A magyar protestantizmus jövője.** Nyitott szemmel vizsgálván a jelent, tétlenséggel vagy épen visszamenéssel nem lehet vádolni a magyar protestantizmust, de az is bizonyos, hogy mai tevékenységével csak annyit bír elérni, hogy egy fokon megtartja niveauját. Ez az állapot nemcsak hogy nem egészséges, hanem tekintve úgy a papismus, mint az atheista és materialista destructiv irányzatok szinte diadalmos terjedését, aggasztó. Ha a magyar protestantizmus hivatását teljesíteni s ezáltal haladását, jövődjét biztosítani akarja, az eddiginél intenzívebb belmissziói munkát kell végeznie. E munkának a következő három elengedhetetlen kelléket kell magában foglalnia: Legyen 1. lelki, építő, 2. értelmi, ismeretterjesztő, 3. gazdasági, az egyháztagok anyagi jólétére is kiterjedő. Jézus mintájára kell keresztyén jellemeket képeznünk. A szükséges ismeretekkel minden egyesnek rendelkeznie kell, sőt módot kell neki arra is nyujtanunk, — nekünk és nem másnak — hogy látóköre és intelligenciája folyton növekedjék. Keresztyén és intelligens elemek azután munkánknak lelki és értelmi hasznai mellett gazdasági előnyeit is méltányolni fogják, anyagi téren is egyesülnek és az annyira fontos hitel-, közraktár-, fogyasztási szövetkezeteket is meg lehet közöttük honosítani. A belmissziói munka így a gyakorlatban is megvalósítható és tényleges eredményeket mutat fel. A munka módszere a következő: Szervezzük egyházaink tagjait kellő előkészítés után keresztyén egyesületekbe. Alakítsunk ifjak és férfiak, leányok és asszonyok között keresztyén egyesületeket. Mindegyik egyesület két osztályból álljon. Az ifjak keresztyén egyesületébe a *serdülők* alosztályába tartozzanak a 12—16 évesek, az *ifjak* felsőosztályába a 17—24 évesek. A férfiak keresztyén egyesületébe a *középkorúak* alosztályát a 25—40 évesek, az *idősek* a 40 évnél öregebbek alkossák. A nők keresztyén egyesületeit is így kell szervezni, természetesen a kornak a női nem korábbi fejlődéséhez mért alkalmazásával. Erős meggyőződésem, hogy az ilyen szervezetekben végzett belmissziói munka *nehány év* alatt meg fogja gyümölcsöt teremni és a minden lélek számára épült templomok, kor és nem különbség nélkül, meg fognak telni *hívekkel* s úgy a lelki, mint az anyagi terhektől megszabadult szívek előkészített és alkalmas talajai lesznek a szószéki igehirdetésnek és hirdetőivé válnak az Úr dicsőségének. Az *ifjúsági keresztyén egyesületek* ott, ahol helyesen vezetik őket, *Magyarországon* is végzik már a belmisszió e hármass munkáját. Még csak a kezdet kezdetén vannak, de biztat a jelen, hogy a jövőben munkaterők növekedni fog. Biztat a jelen, hogy hazánk és protestáns egyházaink jövődjét szívükön viselő hazafiak és egyháztagok el fogják mielőbb kezdeni ezt a munkát minél több helyen s biztosítani fogják általa úgy a nemzet, mint a magyar protestantizmus jövődjét. *Meggyericsy Béla*, az ifj. ker. egyletek országos titkára.

— **Ifjúsági keresztyén egyesületek alapítása.** Az „Ébresztő”, c. ifjúsági lap januári számában megkezdődött az ifj. ker. egyletek alapítására vonatkozó részletes, gyakorlati útmutatás közlése. Mutatvány-

számot ingyen küld a kiadóhivatal. Budapest, Ferenc-körút 12. 1. em. 6. Előfizetési díj egy évre 2 korona.

— **Kérelem.** Felkérem mindazon lelkész és tanító urakat, akik ifjúsági keresztyén egyesületi munkát akarnak kezdeni, vagy ker. egyesületbe kívánják gyülekezetük ifjúságát csoportosítani és ez irányban szolgálataimat igénybe óhajtják venni, de, akiknek e tárgyban külön nem írhattam, szíveskedjenek esetleges kívánságaikat velem mielőbb közölni, hogy január, február és március havi útitervemet meg tudjam állapítani. A kívánt helyre való utazásom és szolgálatom ingyenes. Budapest, Ferenc-körút 12. 1. em. 6. *Meggyericsy Béla*, az ifj. ker. egyletek orsz. titkára.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az olvasókhöz. Az év végén a hálaadás után a számadás következik. Mi szívünk szerint megköszönjük olvasóink támogatását és kérjük azt jövőre is. De kérjük azt is, hogy esetleges hátralékaikat is beküldeni méltóztassanak. — Ennek tisztázása végett a kiadóhivatal számlakivonatokat küldött az illetőknek. Ne méltóztassanak ezt a körülményt zaklatásnak venni. Ez az előfizetők megnyugtató végett történik s a célja az, hogy az esetleg hibásan elkönyvelt tételek kiigazíthatók legyenek. Ez a hiba pedig rendesen amiatt fordul elő, hogy a lap más címen jár, mint aki fizet. Hol az illető nt. lelkész urak, hol az egyház, hol maga a gondnok írják alá az utalványt. A könyvelő pedig mint új előfizetőt írja be az új nevet és meg van a tévedés. Azután az elköltözés is sokszor bajt okoz. A nyomda, a laphól maga is értesülvén az esetleges változásokról, kiigazítja a címszalagot. Legtöbbször pedig maga az illető ír a nyomdának kiigazítás végett. A számlakönyvben azonban csak évvégén lehet rájönni a helyesbítésre és akkor is csak a számlakivonatok megküldése útján. Tessék azért ezeket átalnézni, az esetleges helyesbítést megtenni és a kiigazítással visszaküldeni. Méltóztassék azt is tudomásul venni, hogy senkinek patvarkodással még egy krajcárját sem vettük el, senkit nem pereltünk, ellenben fáradságunk és terhes szolgálataink mellett már eddig is ezeket áldoztunk, csak legyen haszna belőle a köznek: egyházainknak, lelkészeinknek, olvasóinknak, akiknek boldog újesztendőt kívánunk.

Dr. Eröss Lajos arképe. — Ajándék a kolégiumnak. — Korán elhunyt b. e. szeretett püspökünknek, néhai Dr. Eröss Lajosnak szép

olajfestésű képét vettük a napokban, kevés számú önzetlen jóbarátainak egyikétől, Mura-közy László debreceni gyógyszerésztől, aki azt az elhunyt iránt érzett szeretete és hálaérzete sugallatából festtette meg és ajándékozta kollégiumunknak. Az életnagyságú olajfestmény Rajzó Miklós debreceni festőművész jól sikerült alkotása és a Képzőművészeti Társaság karácsonyi képkiallításán kiváló becsénél fogva méltó feltűnést keltett.

— **Zimmermann Gyula.** A debreceni állami reáliskola tanári-kara őszinte mély fájdalommal jelenti, hogy szeretett kartársa, az intézetnek érdemekben gazdag, a tanítványoktól hön tisztelt, a társadalom részéről nagyrabecsült nyugalmazott tanára Zimmermann Gyula életének 69-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt Szentesen 1911. évi december hó 28-án. A boldogultnak hült tetemei a vasúti nagyállomáson folyó hó 30-án szombaton délelőtt 10 órakor tartandó gyászszertartás után a Kossuth-utcai református temetőben fognak örök nyugalomra helyeztetni. Debrecenben, 1911 december 29. Az állami reáliskola tanári-kara.

— **Tanácsbíró választás.** Dr. Horthy Szabolcs főispán egyházmegyei gondnokká választatása folytán megüresedett a hevesnagykunsági református egyházmegye egy világi tanácsbírói tisztsége, s az őszi egyházmegyei közgyűlés e tisztségre elrendelte a szavazást. Az egyházmegye kötelékébe tartozó presbitériumok szavazatait az e célra kiküldött bizottság folyó hó 22-én bontotta fel, mely alkalommal kitünt, hogy a beérkezett 73 szavazatból (két egyház nem szavazott) dr. Magyary Kossa Géza 37, dr. Ádám Sándor 25 szavazatot nyert, 21 szavazat pedig dr. Nagy Ottó, dr. Küry Albert, dr. Nánássy Endre, dr. Nyíry Kálmán, dr. Tóth Imre között oszlott meg. A szavazatok általános többségét tehát senki sem nyerte meg s a bizottság dr. Magyary Kossa Géza és dr. Ádám Sándor között 1912 február 15-iki határidővel új szavazást rendelt el.

— **A Pályi pere.** A protestantizmus és a liberalismus hivatlan ügyvéde, az Országos Lelkésze-gyesület félbenmaradt Lord protektora becsület-sértési pört indított dr. Baltazár Dezső, mint az Orle elnöke ellen néminémű nyilatkozat miatt, amelyet annak idejében mindnyájan elégtétellel olvastunk és vettünk s amely Pályit lakonikus rövidséggel és érdem szerint stigmatizálta. Ez a hosszan húzódó per sokszor alkalmat szolgáltatott a Magyar Szó részvénytársaság alapítójának (ugyan hányan áldják érte a gondviselésszerű férfiút) arra, hogy a mi szeretett elnökünket és püspökünket sértegesse és meggyanúsítsa. Emlékezzünk csak a püspökválasztási mozgalmakra és emlékezzünk a fenhéjázó kijelen-

tésekre, amelyek szerint le fog számolni velünk, az egyházzal és világgal. No a leszámolás órája ütött, a tárgyalás megtartatott és Pályi nem tudott bizonyítani semmit; ellenben kitünt, hogy amit a nyilatkozat róla állított, az mind igaz és való. De nemcsak ez történt, hanem még az is nyilvánvaló lett, hogy a Lord protektor csak afféle marquis Posa és Falstaff-féle alak, ki alapjában komikus figura. Ez a komikum lett teljessé, amidőn Pályi a tárgyalás végén, mikor már maga is látta a bukást, nagyhangon és színészi pózzal kijelentette, hogy a *perl leleszi*. Mi a közönség, de a bírák is azt láttuk, hogy a *perl elvesztette*. Elvesztette, még pedig csúfosan elvesztette s ezzel a jogot is ahhoz, hogy nevünkben továbbra is szerepelhessen. Morvay, Tüdös, Zoványi s a többiek, akiket méltatlanul meghurcolt s mi mindnyájan elégtétellel vehetjük tudomásul az eredményt. A félelmetes gömböcnek vége van. Pályi nem nyelhet el többé senkit.

A Debreceni Protestáns Lap új nyomdája.

Annyi sikertelen próbálkozás és küzködés után elhatároztuk, hogy a Protestáns Lap nyomdávalalattal, mellyel a néhai Protestáns nyomda eszméjét akartuk fentartani, felhagyunk. Nincs itt helye és ideje most azt részletezni, hogy mi volt az eredménytelen küzdelem oka? Elég annyit tudatni a lap mélyen tisztelt olvasóival, hogy a Debreceni Protestáns Lapot a 350 éve fennálló legrégebb magyar nyomdába, Debrecen város nyomdájába visszük átal. Ez az eredetileg eminens kálvinista alapítás, mióta a mi a Nyomtató-utca 9. sz. alatt a Huszár Gál módjára vergődtünk, hatalmas nagy vállalattá és első rangú nagy iparműintézetté alakult által. Élén Mártonfalvy György leszármazója, ez a Tóthfalusi Kis Miklós nyomdokába lépő szak-képzett, nagytehetségű művezető és igazgató áll: *Keresztlessy István*. Ő nyomtatja a zsoldárokat, a kerületi kiadványokat, a népiskolai tankönyveket. A város nyomdája állítja ki a kerület jegyzőkönyveit; ha valahová, ide kellett nekünk is fordulnunk s ebben keresnünk a protestáns nyomda eszméjének megvalósítását. Bizton reméljük, hogy olvasóink is teljesen meg lesznek elégedve választásunkkal és elhatározásunkkal. A teljesen modernül felszerelt nagy nyomda és annak vezetője kezesség arra nézve, hogy mindenben meg lesznek elégedve. A lapnak külső kiállítása ezután nem fog fenhagyni semmi kívánni valót. Még az expedíciója sem, melyről

szintén a nyomda gondoskodik. Ide intézendők a netaláni reklamációk is. A kéziratok és az előfizetési pénzek azonban továbbra is Nyomató-utca 9. sz. alá küldendők.

— **Ajándék a főiskolai nagykönyvtárnak.** Néh. Báthory Gábor dédunokája Szalay László miniszteri tanácsos, a főiskolai nagykönyvtárnak mint leendő egyetemi könyvtárnak adományozta elhunyt fivérének dr. Szalay Béla tiszti orvosnak jelentékeny számú és értékes orvosi szakkönyvtárát, nagybecsű elmegyógyászati mikroszkopiai preparátumait. E könyvtárban az orvosi folyóiratok csaknem teljes számban vannak képviselve. A kollégium igazgatósága azonnal jelentést tett a dolgról főtiszteletű püspök úrhoz s ezúton is megköszöni az értékes adományt, mely méltóan egészíti ki a nagykönyvtárnak Weszprémy, Földi, Szentgyörgyi, Vargha és Bük László-féle hagyományokból alakult s már is tekintélyes számú orvosi és gyógyszerészeti osztályát. Ez a legnagyobb és legértékesebb eddig az összes szakok közül s különösen régi magyar orvosi művekben gazdag. A Szalay Béla-féle gyűjtemény ezzel ellentétben a legújabb s modernebb orvosi műveket tartalmazza s most az egyetemre fejlődés küszöbén éppen a legjobb időben jó. Fogadja érte az ajándékozó miniszteri tanácsos úr az igazgatóság köszönetét. A Báthory Gábor dédunokájának s iskolánk és könyvtárunk jóakarójának nevét nem felejtjük, elhunyt fivérének Szalay Bélának a nevét pedig könyvtárunk alapítói közé írjuk.

— **Két új református lelkész.** Dérczy Imre és Tomanóczy József mindketten róm. kath. papok tértek átál legközelebb hozzánk, a magyar református egyház hívei közé. Hogy átvétessenek, szigorú próba-időt kellett kiállaniok s még szigorúbb vizsgálatot, mely december hó 11-én ment végbe. Az egész délelőtt eltelt a vizsgával, melyen főtiszteletű püspök úr elnökölt. Mindketten kitűnő készültséget és jártasságot mutattak és különösen kitűntek a protestantizmus központi dogmáinak ismerete körül. Jeles bizonyítványt érdemeltek és szolgálatra bocsáttattak. Dérczy Imre legációt is választott és az ünnepekre Debrecenbe küldetett ki szolgálatra. Tomanóczy azonban hely nélkül maradt, mert nem jelentkezett. Mint afféle tudós a könyvtárban szokott dolgozni és az electio idejéről nem volt tudomása. Nehéz is a kálvinista embernek a helyzete. A mi világunkban mindenki magára van utalva és ha másra vár, akár éhen halhat. Nehéz dolgra adta rá a fejét ez a két művelt, képzett férfiú, midőn reformátussá lett. Eddig mindig másra voltak utalva, mástól függöttek. Most Isten után tisztán csak a saját kezökbe van letéve sorsuk. Ilyen a szabadság és az önállóság világa. Látszólag nehéz, rideg világ, de ha megszok-

tuk: akkor nem cserélnénk fel semmi fényes szolgálóért. Nem is való ez, csak azoknak, akik teljesen szívökbe vették az evangéliumot, szeretik a szabadságot és van is erejük hozzá, hogy abban megállhassanak. Ez a különbség a mihozzánk áttérők és a kath. egyház konvertitái közt. Oda a rokkant, gyenge lelkek mennek (leszámítva a tisztán érdekből hajtottakat); mi a művelt, erős, tanult egyéniségeket kapjuk. Ilyen ez a két neofita is, akiknek az evangéliumi szabadság országában szerencsét kívánunk és akiket egyházaink, híveink jóindulatába ajánlunk.

— **A parasznai egyház kérelme.** A kicsiny Parasznya templomot renovált, iskolát, lelkészlakot építtetett. Kérő szövegét még boldogemlékű Erőss püspök írta alá, de az a miniszteriumban megrekedt s csak későn volt szétküldhető. A buzgó lelkész mindent megtett a jó ügy érdekében, szép felhívására azonban mégsem érkeznek a kegyes adományok s maga az ív is elmaradt, mint a Nőé hollója. Szeretettel kérjük fel az egyházakat, szíveljék meg a kis, alig 200 lelkes Parasznya kérését és Istentől nyert javaikból juttassanak valamit a szent és nemes célra. A kibocsátott íveket pedig minden körülmények között küldjék vissza, hogy a mi kedves bátyánk és lelkész atyánk fia a nagy vergődés és utánjárás mellett a beszámolást eszközölhesse.

— **Laczák Dezső éradonyi lelkész gyászja.** Résztétel adjuk a hozzánk is megküldött gyászlevelet: Mély fájdalomtól megtörtén tudatjuk, hogy a forrón szeretett hú feleség s a legjobb édesanya, jó gyermek, testvér és hön szeretett rokon *Laczák Dezsőné* szül. Fülöp Margit életének 27-ik, boldog házasságának 4-ik évében rövid szenvedés után f. évi december hó 26-án déli 1 órakor hirtelen elhunyt. A megboldogult hült tetemeit folyó hó 28-án délután 1 órakor fogjuk a református egyház szertartása szerint az éradonyi református sírkertbe örök nyugalomra kikisérni. Éradony, 1911 december 27-én. Laczák Dezső férje, Margitka és Izabella gyermekei. Atyja Fülöp Ferenc, anyja Zagyva Eszter. Testvérei: Fülöp Gizella és férje, Győry Gyula gyermekeivel, Fülöp Kálmán és kis leánya Iduska, ifj. Fülöp Ferenc. Apósa Laczák Márton, anyósa Bélyey Ida. Sógorai: Laczák Kálmán és felesége, Laczák Ida és férje, Kovács Gábor és gyermekei. A B. F. R. A.

— **Dr. Kola János.** A régi nagy időkből való volt. A szabadságharc idejében tanult nemzedékből. Szegény szülőknél tehetséges gyermeke, aki az ő debreceni kollégium emlőin nevedett, papi, jogi pályát végzett s itt Debrecenben lett naggyá. Ügyvédi kamarai elnökké, országgyűlési képviselővé, kollégiumi tanácsossá. Közszolgálati jutalmául nyerte a királyi tanácsosi címet is, de legtöbbet tartott arra,

hogy ő a Szondy—Kemecsey alumneum kurátora. Ez az alapítvány nevelte valamikor Kölcsey Ferencet is. Sok szegény, nemes ifjú szerezte ennek segélyével vissza az ősi vagyont. Ezeknek volt főkurátora is a megboldogult. Ünnepe szombatján halt meg, temetése karácsony második napján történt az Egyháztéri halottas háztól. Áldott legyen emlékezete.

— **Segédlelkész jobb javadalmazásu kápláni állást keres december 1-re, vagy későbbre. Cim a kiadóhivatalban.**

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat

a tiszaroffi református egyház elemi iskolájánál megüresedett tanítónői állásra.

Az állás javadalma: lakás természetben és 1000 korona. (400 korona az egyháztól, 600 korona fizetés kiegészítési államsegély.)

Kötelesség: az I vegyes osztály tanterv szerinti vezetése és a felsőbb leányosztályokban (IV—VI) kézimunka tanítás.

Oklevéllel, keresztlevéllal, állásban levő pályázóktól működést, eskütételt igazoló bizonyítvány és esperesi elbocsátó levéllel felszerelt kérvények folyó évi december 21. déli 12 óráig adandók be alulírotthoz.

Az állás eifoglalásának idejéül 1912. év január 2-ika állapotot meg.

Tiszaroff, 1911. dec. 4

NÉMETH V.,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A tiszántuli református egyházkerület pályázatot hirdet népiskolai tankönyvkiadványainak bekötésére. A pályázni kívánók árajánlatukban a következő ivszámok szerinti kötési árakat tüntessék fel: 1—5, 6—7, 8—10, 11—15, 16—25, és 25 ivekre. A kivitelre nézve cérnával fűzött, egyszerű, szolid kötés kívántatik vászon sarokkal a kiadványainknál eddig használt vastagságú fedéllel. Feltüntetendő az ár-

ajánlatban, hogy a szegletek vászon borítása mennyi árkülönbözetet okozna. A bekötött példányok 50 példányonként összezsomagolva szállítandók az egyházkerületi tankönyvraktárba. A pályázók bánompénzül 500 K-t csatoljanak pályázatukhoz készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban. E bánompénzt a pályázatnyertes vállalkozó 2000 K-ra köteles teljesíteni óvadékképen. Kötési minták mellékelendők. A szerződés esetleg 10 évre köttetik. A végrehajtó bizottság a pályázók közül a pályázatban feltüntetett árakra való tekintet nélkül szabadon választ. A mintákkal és árajánlattal szabályszerűen felszerelt pályázatok 1911. decz. 28-án déli 12 óráig a végrehajtó bizottság előadójához, Nagy Vilmos tanítóképzőintézeti tanárhoz (ref. tanítóképzőintézet) küldendők.

Debrecen, 1911. dec. 4-én.

SOMOGYI PÁL,
végh. biz. elnök.

Pályázat.

A rétközberencsi ref. egyház ujonnan rendszeresített tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1. 100 korona az egyház pénztárából negyedévenként előre fizetve, 2. 900 korona fizetés kiegészítéses államsegély. 3. Természetbeni lakás, kerttel.

Kötelessége: az egyháztanács által kijelölt osztályok vezetése és a leány tanköteleseknek női kézimunka tanítása, amelyért is az egyháztól némi fizetésben részesül.

Pályázhatnak csakis ref. vallásu okleveles tanítónők. Pályázati kérvényök keresztlevéllal, oklevéllel és ha már eddig működtek szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve 1911. december 24-ig a lelkési hivatalhoz beterjesztendők.

Rétközberencs, (Szabolcs m.) 1911. dec. 11.

SZARKA BÉLA,
ref. lelkész, iskolasz. elnök.

Pályázat.

Az apahegyi ref. előkönyörgő orgonista-kantor-tanítószágra pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1000 korona készpénz és te-

metéseknél a kerületileg megállapított stóla. Természet eni új lakás, kis zöldes kerttel.

Kötelesség: osztatlan iskola tanítása rendes és ismétlődően. Egyházi számadások és egyházi jegyzőkönyv vezetése. Kétévenként konfirmandusok tanítása.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1911 január 10-ig alólirotthoz küldendők.

Apa (Szatmár m.), up. helyben, Szatmárm.

PAPOLCZY ZOLTÁN,
ref. lelkész,

Pályázat

a makói reform. egyház egyik segédlelkészi állására.

Fizetés: 1210 korona havi előleges részletekben az egyház pénztárából.

Egy szobából álló lakás. Minden halott bejegyzéséért 28 fillér. Főgymnásiumi hitoktatásért 500 korona.

Kötelesség: az egyház által alkotott a szolgálati szabályzatban előirt hivatali kötelességek teljesítése. Az állami főgymnásiumban heti 10 órán vallás és ének-tanítás.

A próbaszónoklatra meghivandó pályázók utiköltségét az egyház fedezi.

Pályázati kérvények alólirotthoz 1911. év dec. 27-ig adandók be.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Makó, 1911. dec. 1.

NAGY KÁROLY,
elnök lelkész.

Pályázat.

Az érköbölkúti ref. egyház pályázatot hirdet ujonnan létesített 3-ik tanítói állomására.

Javadalom: 100 korona az egyháztól évenként; 900 (kilencszáz) korona az államszegélyből; korpótlék az államtól 3 szobás lakás kerttel.

Kötelessége: az iskolaszék által reá bizott osztályok vezetése, ez időszerint 2—5 osztályú leányok — kézimunka tanítás.

Pályázhatnak ref. vallásu okleveles tanítók és tanítónők. Ha férfi választatik kötelessége

hetenként kétszer, a reggeli istentisztelet végzése és kántor helyettesítése.

Az állás értesítés után azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő december 26.

Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények lelkészi hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés előnyt biztosít, de költségek nem térítetnek meg.

Érköbölkúton, (Bihar megye vasuti állomás Székelyhid.) 1911 dec. 5-én

VARGA BÉLA,
ref. lelkész.

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban.

Papi és katonai
egyenruhákat
fest és tisztít
Hrabéczy

gyár részvénytársaság

Debrecen, Széchenyi-u. 42.

323. TELEFON 323.

Fiók felvételi üzletek:
Csapó-utca 30., Hatvan-utca 11.

Világhírű „BORSALINO“ és hazai gyártmányu kalapok, házilag készült férfi ingek, férfi divatáruk

rendkívüli olcsó áron kaphatók:

Lengyel Samunál :: Debreczen ::
Piacz-utca 43. sz.

Megyei telefon 855. sz. Dréher sörcsarnok mellett.

Kérjen
árjegyzéket.

Megyünk
**iskola-
ruhát**
vásárolni

NEUMANN M. cs. és kir. udvari és
kamarai szállítónál

férfi-, fiu- és leánykaruha-telep
DEBRECEN. Piac-utca 51. szám,
a főpostával szemben.

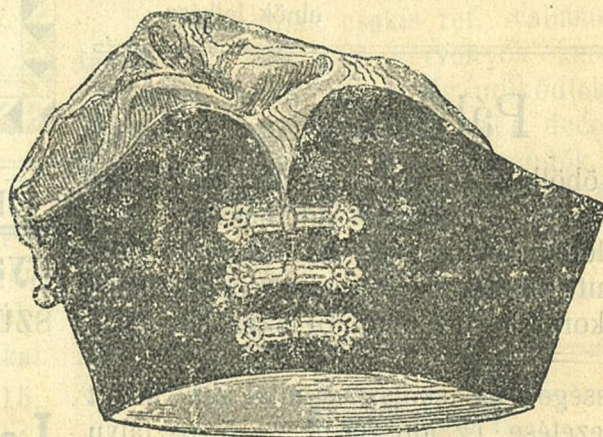
Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

H ó d m e z ő v á s á r h e l y

10 korona darabja. Ha legalább annyi áldozatot hoz a lelkészi kar minden tagja, hogy az egyenruhából a süveget viseli, már az is nagy lépés lesz az ORLE. által általános viselésre ajánlott egyenruha eszméhez.

A magyar ref. lelkészi-kar új süvege.

Papi-ruha árjegyzéket
bérmentve küldök!

Teljes
tisztelettel

Szántó József papi uri. és
egyenruha
o szabó. o

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Feljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranyművek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

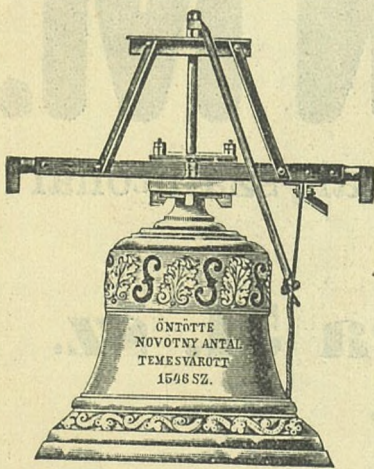
Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban. levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

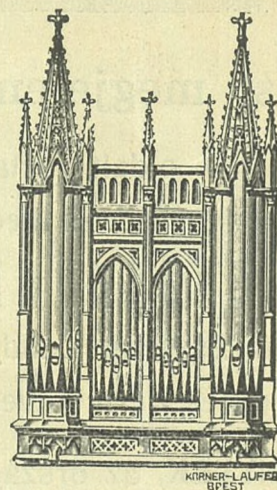
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

gújak, mint régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modorú haranggal. Ajánlja továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyukakkal való újra szerelését és vertvas-harang állványokait. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálhatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagygyűléssel kitüntetve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pecsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyéremmel
kitüntetve.

Alapított
1897-ben.

Angester József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonák

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hang-

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz

Ajánl :

kályhákat
templom és iskolafűtésre.

••• Premiere folytonégők, •••
Takaréktüzhelyek, porszívók.

Nagyraktár minden nagyságu

◻ főző konyhákban. ◻

Most megjelent

mintegy 250 oldalt tartalmazó
nagy képes tanszer és theologiai
ÁRJEGYZÉKÜNKET
kivánatra készséggel küldjük in-
gyen és bérmentve.

TÁNKÖNYVEK, az ország ösz-
szes iskoláiban használtak, elő-
nyös feltételek mellett kaphatók

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi
könyvkiadóhivatalában

Debreczen.

A DEBRECZENI

Vas- és Rézbutorgyár r.-t.

Többszörösen kitüntetett és általánosságban

==== legjobb kivitelü ====

és minőségünek elismert gyártmányainak
minden egyes darabja a *cég címkéjével*
:: van ellátva. ::

Beszerezhető : minden nagyobb butor-
és vaskereskedőnél, ::

vagy közvetlen

:: DEBRECENBEN, ::

az Ispotálylapon levő

:: saját gyartelepen ::

==== szabott gyári árakban. ====

Elegáns, tartós, szép szabásu férfi-
fiu- és leánykaruhák,

téli öltönyök és felöltők

nagy választékban, előnyös árban

NEUMANN M.

császári és királyi udvari és kamarai szállitónál
szerezhetők be.

DEBRECEN, Piac-utca 51. sz.

Főpostával szemben.

Telefonszám 295.

Aiapittatott 1845-ben.

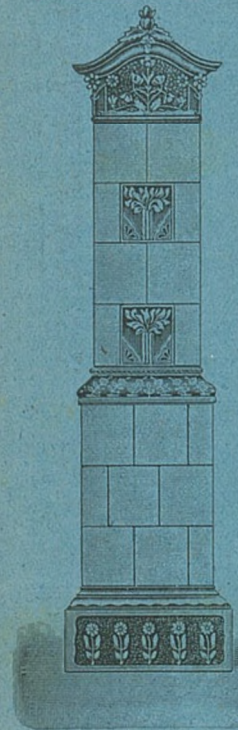
Tóth Gyula

vaskereskedése

Debrecenben

Piac-utca 20. szám.

Telefonszám 29.

Legnagyobb raktár hazai és Budweiszi gyártmányu

porcellán kályhákban,
valamint Meidingi rendszerű és
folytonzó kályhákban.

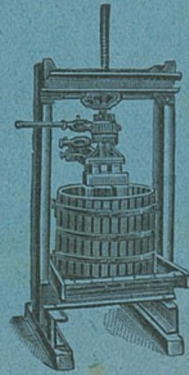
Vesbutorok, gyermekágyak és kocsik, fürdőkádak, jégszekrények, fényezett fémárak és konyhafelszerelések, tornyos és francia, valamint porcellán burkolatu konyhák. — Szerszámok minden ipar-ághoz, építési vasalások, vasgerendák stb. Árlap 1000-nél több ábrával ingyen és bérmentve.

„Ursus“

borsajtók

a legerősebb felső nyomású acélgerenda rendszerben 3 erőáttétellel; főmlők, fejőcsapok, pincefalszerelések.

Fegyverek és vadászati felszerelési cikkek különlegességi raktára.

==== Külön képes árlap ingyen és bérmentve. ====

Protestáns gyülekezetek és iskolák!!

rendeljek meg

iskolai- és gyülekezeti könyvtárak számára a

„Prot. Család és Iskola“ könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét.

Minden kötet irodalmi értékű alkotás.

Ajándék- és jutalomkönyvnek különösen alkalmas.

I. évfolyam :

Gyermekeknek :

1. Pósa Lajos: Aranyliget (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt.. (Mesék)
3. Albert József: Túl az óperencián. (Mesék)

Ijűságnak és felnőtteknek is :

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. Gyurátz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések)

6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznyik Endre: Képek az ókori ker egyház történetéből.

8. Gagyhy Dénes: Mari nővér. (Kisregény)

9. Babay Kálmán: Nádfeüeles házak alatt (Elbeszélések)

10. Stráner Vilmos: A biblia az élet könyve. (Ismertetésszerű)

11. Farkas Mihály: Történetek az életből. (Elbeszélések)

12. Kapi Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K, díszkötésben 1.80 K

(Postaköltség 20 fillér)

1-3

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megüldi a kiadóhiv.

Szerkesztő :

Kapi Béla ev. lelkész
Körmend.

Kiadó:

Wellisch Béla
Szentgotthárd.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

kisgejőczön

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

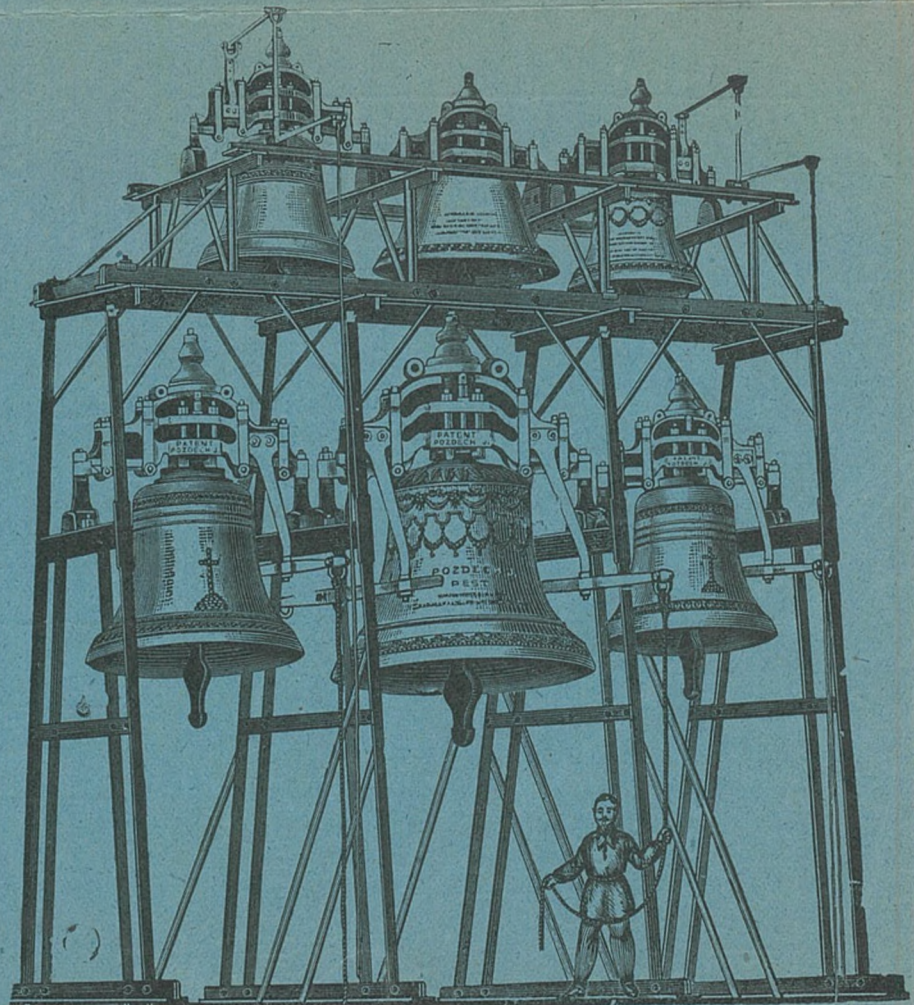
VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi mőhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknel fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajdusoboszló, Balmazújváros, Püspökladány, Nádudvar, Debreczen, Mike pércs Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várad, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Budrea, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpuszoki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Árpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási templom) alkotója.

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít 37 év óta 1650 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját”

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 37 évi fennállás óta 1650 orgonát szállított.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és armegtakarítás éretik el. Kitünő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre alakítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami eremmel kitüntette.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precízen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.